

Ελευθέρια Ξάνθης

100 ΧΡΟΝΙΑ

greekcitydesign

4 Οκτωβρίου 2019

Σύντομο χρονικό απελευθέρωσης της Ξάνθης

Ύστερα από πεντέμισι αιώνες στυγνής δουλείας κάτω απ' τον οθωμανικό ζυγό, η πολύπαθη Ξάνθη απελευθερώνεται τον Ιούλιο του 1913 για λίγες μόνο ημέρες. Οι Ξάνθιοι δεν πρόλαβαν να χαρούν την ένωσή τους με την μητέρα Ελλάδα και η Συνθήκη του Βουκουρεστίου (28 Ιουλ/10 Αυγ 1913), έρχεται να βάλλει ταφόπλακα στα όνειρά τους, αφού η πόλη τους ενσωματώνεται στη Βουλγαρία μέχρι το 1919. Στη Ξάνθη του Οθωμανικού κράτους ήταν τόσο έντονο το Ελληνικό στοιχείο, πριν την ενσωμάτωσή της στη Βουλγαρία, που ο επισκέπτης αδυνατούσε να πιστέψει ότι βρίσκεται σε τουρκοκρατούμενη πόλη. Το καπνεμπόριο ήταν κυρίως σ'Ελληνικά χέρια, όπως και τα περισσότερα καταστήματά της. Κινητήρια δύναμη ανάπτυξης, προόδου, ευμάρειας και οικονομικής ευρωστίας της πόλης ήταν πρώτιστα η ελληνορθόδοξη κοινότητα. Η ακμάζουσα Ελληνική Κοινότητα έχει να επιδείξει φιλογενείς ευεργέτες, οργανωμένη Δημογεροντία κι Εφορεία Σχολών, σχολεία μ'επαρκή διδασκαλική στελέχωση, ικανό αριθμό εκκλησιών και μοναστηριών των ευσεβών Ξανθίων, επιβλητικό Μητροπολιτικό Μέγαρο, θέατρο, κινηματογράφους, στάδιο, εντυπωσιακές αρχοντικές κατοικίες, λέσχες, δραστήρια επιστημονική κοινότητα, φιλανθρωπικούς, φιλεκαπιδευτικούς, πολιτιστικούς κι αθλητικούς συλλόγους, καπνεμπορικές εταιρείες παγκόσμιας εμβέλειας, υψηλού επιπέδου στελέχη στην υπηρεσία του καπνού, κλπ. Οι Ξάνθιοι, για δεύτερη φορά, θ'αντικρύσουν στις 4 Οκτωβρίου 1919 ημέρα Παρασκευή τα ένστολα ελληνικά ηρωικά νιάτα του Γένους. Η Ξάνθη, σαν ακρωτηριασμένο μέλος, θα ξανακολλήσει στον Εθνικό κορμό. Μπούκια-Παρανέστι χάραμα Τετάρτης 2 Οκτωβρίου 1919 και η πρώτη φάλαγγα της ΙΧ^{ης} Ελληνικής Μεραρχίας είναι έτοιμη να εκπληρώσει τον ιστορικό της προορισμό. Ύστερα από σύντομη ομιλία του στρατηγού Λεοναρδόπουλου δίνεται το "εμπρός", μέσα σε γενικευμένο μεθύσι ενθουσιασμού και απέραντων ζητωκραυγών. Η απελευθερωτική προέλαση της πρώτης φάλαγγας, θα διαρκέσει τρεις μέρες κάτω από ραγδαία βροχή. Ο Ελληνικός στρατός φθάνει στην Ξάνθη, την Παρασκευή στις 4 Οκτωβρίου του σωτήριου έτους 1919 κι αντικρύζει μια πόλη φάντασμα του πλούσιου παρελθόντος, καθημαγμένη απ' το προαιώνιο μίσος των Βουλγάρων προς τους Έλληνες.

Η άλλοτε Ελληνορθόδοξη Κοινότητα Ξάνθης, πριν τους πολέμους, αριθμούσε γύρω στα δέκα χιλιάδες άτομα και μετά την Βουλγαρική κατοχή και προσάρτηση, σύμφωνα με τη Συνθήκη Βουκουρεστίου του 1913, απέμειναν περίπου 85 ψυχές το 1919, γυναϊκόπαιδα στη πλειοψηφία. Δολοφονίες, λεηλασίες, καταστροφές, κλοπές κωδίκων και ιερών κειμηλίων, βίαιος εκπατρισμός, απαγόρευση της γραπτής και προφορικής ελληνικής γλώσσας, κλείσιμο σχολείων κι εκκλησιών, ανηλεής διωγμός ιερών και δασκάλων, δήμευση περιουσιών κι εμπορικών επιχειρήσεων, καταναγκαστική εργασία, είναι λίγα από μια σειρά σκληρών μέτρων που εφάρμοσαν οι Βούλγαροι σε βάρος του ελληνικού στοιχείου της πόλης. Η ωμή και βίαιη Εθνοκάθαρση που άγγιξε τα όρια της Γενοκτονίας και που εφαρμόστηκε σε βάρος των Ελλήνων, καθώς κι ο αθρόος εποικισμός Βουλγάρων, άλλαξαν ριζικά τον εθνογραφικό χάρτη της πόλης. Η παρανέστια και η ορεινή πεζοπορία των Ελευθερωτών γράφει την διαδρομή: Μπούκια (Παρανέστι) – Σταυρούπολη – Λυκοδρόμιο – Κριός – Μέγα Εύμοιρο – Γέρακας – Πίλημα – οδός Φιλιππουπόλεως – Ξάνθη.

Και πάνω ψηλά στο γιακά, στη συμβολή των δρόμων Σάρδων και 4^{ης} Οκτωβρίου, η πρώτη φάλαγγα υπό τον ταγματάρχη Μπενούκα και τον ήλαρχο Τασόπουλο, αναμένει την εντολή για να εισέλθει στην πόλη. Με τη Ξάνθη να πλέει σε μια θάλασσα ελληνικών και συμμαχικών σημαιών και με τις καμπάνες των εκκλησιών να ηχούν αναστάσιμα αρχίζει η στρατιωτική παρέλαση, που σηματοδοτεί την απελευθέρωση της πόλης. Στους χαλεπούς καιρούς της δουλείας του Έθνους, που τα πάντα έσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά, η Εκκλησία συσπείρωσε τους Έλληνες και κράτησε όρθιο το ελληνισμό. Η Ξάνθη δεν μας χαρίστηκε, δεν μας δόθηκε! Εντάχθηκε στον ελληνικό κορμό, γιατί τα ελληνικά ένστολα ηρωικά νιάτα έχυσαν το αίμα τους στα πεδία των μαχών, τόσο στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους, όσο και στον Πρώτο Παγκόσμιο. ΧΑΙΠΕ ΞΑΝΘΗ ΕΛΕΥΘΕΡΑ